

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Навчально-науковий інститут української філології та журналістики
Кафедра української мови

Затверджую

Завідувач кафедри

Інна БЕРКЕЩУК

26 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська мова (за професійним спрямуванням)

підготовки фахівців **першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

за **освітньо-професійною програмою** Середня освіта (Мова і література (німецька, англійська)

спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

предметної спеціальності А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (німецька)

спеціалізації А4.022 Німецька мова та зарубіжна література

галузі знань А Освіта

мова навчання

українська

2025-2026 навчальний рік

Розробник програми: **Н.П. ШЕРЕМЕТА**, кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української мови

Ухвалено на засіданні кафедри української мови

Протокол № 12 від «26» серпня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

Ольга ДОБРИНЧУК

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни: забезпечити формування у здобувачів вищої освіти професійно зорієнтованих умінь і навичок оптимальної мовної поведінки під час ділового спілкування, підвищення рівня мовної грамотності, практичне оволодіння основами ділового стилю української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні.

Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Рік навчання	1
Семестр вивчення	1
Кількість кредитів ЄКТС	3
Загальний обсяг годин	90
Кількість годин навчальних занять	30
Лекційні заняття	8
Практичні заняття	22
Самостійна та індивідуальна робота	60
Форма підсумкового контролю	екзамен

Статус дисципліни: обов'язкова компонента загальної підготовки.

Передумови для вивчення дисципліни: курс безпосередньо розпочинає цикл комплексного формування мовно-комунікативної компетенції студента.

Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у сфері професійної діяльності вчителя іноземних мов (німецької, англійської) та зарубіжної літератури та/або у навчанні, що передбачає застосування теорій, сучасних технологій та методів навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 03. Здатність приймати ефективні та обґрунтовані рішення у професійній діяльності та діяти соціально відповідально і свідомо.
	ЗК 05. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді, мотивування людей до досягнення спільної мети.
	ЗК 06. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел, застосування її у практичних ситуаціях.
	ЗК 07. Здатність діяти та ухвалювати рішення на основі етичних міркувань (мотивів), принципів професійної етики і неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.
	ЗК 08. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
	ЗК 09. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, пошуку ефективних рішень у професійній діяльності, генерування нових ідей (креативність).
Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК)	СК 01. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння й навички здобувачів освіти засобами української та іноземних мов (німецької, англійської).
	СК 03. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

	СК 14. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й створення зв'язного монологічного та діалогічного мовлення в усній та письмовій формах (іноземною та державною мовами).
--	--

Очікувані результати навчання з дисципліни

Програмні результати навчання:

ПРН 03	Знати основи суспільної та академічної доброчесності, запобігання корупції на рівні, необхідному для формування нетерпимості до проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх у професійній діяльності.
ПРН 05	Уміти працювати з інформаційними джерелами, опрацьовувати і систематизувати інформацію та використовувати її в освітньому процесі, інтерпретувати та презентувати результати досліджень з дотриманням принципів академічної доброчесності.
ПРН 23	Уміти комунікувати з учасниками освітнього процесу державною мовою для здійснення професійної діяльності; аргументовано висловлювати власні думки.

Здобувач вищої освіти повинен знати: роль мови у житті суспільства; мовно-стилістичні відмінності ділового й наукового стилів від інших стилів сучасної української літературної мови; правила оформлення найважливіших документів; особливості усної і писемної форми фахового мовлення; орфоепічні, лексико-фразеологічні, словотвірні, синтаксичні та стилістичні норми; правила української орфографії та пунктуації, новації нової редакції правопису.

Здобувач вищої освіти повинен вміти: складати ділові папери різних типів, добирати відповідні терміни з фаху для оформлення документації; готувати публічний виступ і вести ділову дискусію, користуватися засобами вираження усного мовлення; дотримуватися норм сучасної української літературної мови; працювати з довідковою літературою; сприяти утвердженню української мови як державної.

Засоби діагностики успішності навчання:

поточне опитування, модульна контрольна робота, презентації результатів виконаних завдань, екзамен, післятестастійний моніторинг набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни (ректорський контроль).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	разом	у тому числі		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Державна мова — мова професійного спілкування.	12	2	2	10
Тема 2. Культура усного фахового спілкування.	10	2	8	14
Тема 2.1. Індивідуальні форми усного фахового спілкування. Публічний виступ. Психолінгвістичний аспект помилкової діяльності.			2	
Тема 2.2. Індивідуальні форми усного фахового спілкування. Презентація. Мовленнєві лексичні, фразеологічні та стилістичні помилки.			2	
Тема 2.3. Форми колективного обговорення професійних проблем. Етикет ділового спілкування.			2	
Тема 2.4. Форми колективного обговорення професійних проблем. Комунікативні девіації, спричинені учасниками комунікативного акту.			2	
Тема 3. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації.	12	2	10	20
Тема 3.1. Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації. Лексико-фразеологічні та орфографічні норми сучасної української літературної мови.			2	
Тема 3.2. Структура та мовно-стилістична специфіка документації з кадрово-контрактних питань. Словотвірні та морфологічні норми сучасної української літературної мови.			2	
Тема 3.3. Довідково-інформаційні документи. Синтаксичні норми сучасної української літературної мови.			2	

Тема 3.4. Довідково-інформаційні документи. Логічність мовлення.			2	
Тема 3.5. Етикет службового листування. Немовні помилки: логічні, фактичні, структурні.			2	
Тема 4. Наукова комунікація як складова фахової діяльності.	16	2	2	16
Тема 4.1. Науковий стиль. Українська фахова термінологія. Оформлення результатів наукової діяльності			2	
РАЗОМ	90	8	22	60

Форми поточного та підсумкового контролю: екзамен

Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 (60 балів)			40	100
Навчальні заняття	Самостійна робота	МКР		
20 балів	20	20 балів		

Рейтингова оцінка за навчальну дисципліну

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти і рейтингової оцінки за результатами семестрового екзамену.

Рейтингова оцінка за результатами поточної успішності є сумою рейтингової оцінки за результатами успішності на навчальних заняттях, рейтингового балу за самостійну роботу і рейтингового балу за результатами МКР.

Навчальні заняття

Рейтингова оцінка за результатами успішності на навчальних заняттях обраховується за формулою: $rk = (0,05rk^c + 0,4) \cdot rk$, де rk^c – середня оцінка навчальної діяльності здобувача вищої освіти на навчальних заняттях, а rk – встановлений максимально можливий бал оцінювання результатів цього виду навчальної діяльності.

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на практичному занятті – 12 (за умови виконання всіх різновидів роботи, передбачених планом практичного заняття). Оцінювання рівня знань студента враховує:

- ♣ характеристику відповіді: цілісність, повноту, логічність,

обґрунтованість, правильність;

- ♣ якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибину, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;

- ♣ ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;

- ♣ рівень вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;

- ♣ досвід творчої діяльності;

- ♣ уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези.

Здобувачу вищої освіти, що не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчального заняття, в журналі обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів. Студент, знання, уміння і навички якого на навчальному занятті за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався і має академічну заборгованість за результатом поточного контролю.

Поточну заборгованість, пов'язану з пропуском заняття, невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен зліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12). У разі невиконання цих умов здобувач вищої освіти вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю (навчальні заняття).

Самостійна робота

Контроль за самостійною індивідуально-дослідною роботою відбуватиметься за допомогою різних видів робіт (опитування на практичному занятті, перевірка конспектів, співбесіда, захист виконаних студентами індивідуальних навчально-дослідних завдань), які охоплюватимуть всі питання, винесені на самостійне опрацювання.

Індивідуальне пошукове завдання здобувача вищої освіти передбачає самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизацію, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни та розвиток навичок самостійної роботи.

При оцінюванні самостійної роботи буде враховано:

- ♣ достатність роботи з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються;

- ♣ уміння добувати інформацію з різноманітних джерел;

- ♣ креативність у доборі матеріалу і його описі;

- ♣ робота з комп'ютерною технікою, системою Internet.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами самостійної роботи отримали рейтинговий бал, що менший за 60 % від максимальної кількості балів,

виділених на цей вид роботи, а також ті, що її не подали, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю (самостійна робота), ліквідація якої є обов'язковою.

Студенти, які за результатами самостійної роботи отримали рейтинговий бал, що менший за 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що її не подали, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю (самостійна робота), ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Студенти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал, що менший від 60 % максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Семестровий екзамен (40 балів)

Здобувачі вищої освіти, що не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю, допускаються до складання екзамену з навчальної дисципліни. Білет екзамену складається з трьох питань (1, 2 – теоретичні, 3 – практичне).

Рівень знань оцінюється:

«відмінно» – студент виявляє глибокі фундаментальні знання з навчальної дисципліни, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, розуміє можливість різних тлумачень однієї і тієї ж проблеми, вміє оцінювати аргументи для її доведення і формулює своє бачення, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтовувати свої судження і перспективи застосування знань на практиці, у тому числі й у нестандартних ситуаціях, наводить необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно, вживає мовні засоби відповідно до норм української літературної мови;

«добре» – здобувач вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки „відмінно”, але при цьому допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу та мовному оформленні висловлювання. Студент вміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок, демонструє вміння застосовувати вивчений матеріал у стандартних та дещо змінених ситуаціях;

«задовільно» – коли студент виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої

судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно і допускає помилки в мовному оформленні викладу;

«незадовільно» з можливістю повторного складання – студент виявляє незнання частини вивченого матеріалу, не володіє термінологічним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно обґрунтувати свої судження, хаотично і невпевнено викладає матеріал;

«незадовільно» з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля – студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не дає правильної відповіді на спрямовані питання викладача, не спроможний продемонструвати практичні вміння і навички, допускає суттєві помилки в мовному оформленні викладу.

Оцінювання навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Таблиці відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	відмінно
82-89	B (дуже добре)	добре
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	задовільно
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

Студенти, що мають академічну заборгованість за результатами поточного / підсумкового контролю, зобов'язані зліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

До індивідуального навчального плану студента результати підсумкового рейтингу з навчальної дисципліни заносяться за умови, якщо студент не має академічної заборгованості та його рейтингова оцінка від 60 і більше балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Белік, А. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. Київ, 2023. 175 с. URL: <https://surl.li/cgqkbn>.
2. Гриценко, Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. Київ : Центр учбової літ., 2019. 622 с.
3. Зубков, М. Норми й культура української мови за оновленим правописом. Ділове мовлення. 2-ге вид., доповнене і змінене. Київ : Арій, 2019. 608 с.
4. Підгурська, В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>
5. Шевчук, С., Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с.

ДОДАТКОВА

1. Білавич Г. Основи риторики і красномовства. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2020. 211 с. URL: <https://surl.li/ufxsee>
2. Горбач Н. В. Міжкультурні комунікації : навчально-методичний посібник. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 128 с. URL : <http://surl.li/lacgxx>.
3. Діалог, переговори та дебати: посіб. для вчит. / Павленко Ольга, Сизенко Анастасія, Декшна Тетяна, Лобойко Мирослава, МакМюррей А. та ін.; British Council. – Київ : Симоненко О. І., 2021. 114 с. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/465.pdf>
4. Ділове спілкування: усна і писемна форми: навчальний посібник. [О. О.Тележкіна, Н. О. Лисенко, О. О. Кушнір, О. О. Литвиненко, Н. В. Піддубна]. Харків: Смуґаста типоґрафія, 2015. 384 с. URL: https://pidruchniki.com/84441/dokumentoznavstvo/dilove_spilkuvannya_usna_i_pisemna_formi.
5. Доброскок, І.І., Овсієнко, Л.М. Організація сучасної ділової комунікації : навчальний посібник для студентів ВНЗ. Переяслав-Хмельницький : «Видавництво КСВ», 2015. 446 с. URL: <https://ehsupir.uhsp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/edf5286a-e7f8-41e7-b8b9-c5c22329735c/content>
6. Дубчак О. Бачити українською. Слово в мовній картині світу. Київ: Віхола, 2021. 333 с.
7. Заверющенко, М. П., Крimeць, О. М., Чернявська, С. М., Шокуров, О. В. Офіційно-діловий стиль: правила укладання документів різних видів : навч. посіб. щодо самостійної роботи студентів. Харків : НТУ «ХПІ», 2019. 140 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/756d2bf1-5519-4f60-92ae-f8f7d04c91ac/content>
8. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.
9. Культура мови : від теорії до практики: моноґрафія / Л. Струганець,

- О. Бобесюк, О. Веремчук та ін.; [за ред. Л. Струганець]. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. 216 с.
10. Мамич, М. В. Ділова українська мова в публічному управлінні : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2020. 68 с.
11. Молоткіна, В. К. Організація сучасної ділової комунікації : навч.- метод. посібник. Переяслав-Хмельницький: “Видавництво КСВ”,. 2018. 267 с.
12. Наконечна, Л. Б. Сучасне українське наукове мовлення: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. 160 с. URL: <https://surl.li/catkmm>
13. Національний стандарт України. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. ДСТУ 4163-2020. *Наказ Державного підприємства "Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості" від 01.07.2020. № 144.* URL: https://zakon.help/files/article/11494/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3%204163_2020.pdf
14. Плотницька, І.М. Ділова українська мова: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2017. 250 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/324510/>.
15. Погасій Л.П. Феномен мови у дзеркалі світоглядних пріоритетів. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/VKhnpu_filos_2017_48\(2\)_7.pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/VKhnpu_filos_2017_48(2)_7.pdf)
16. Ракшанова, Г.Ф., Дядюра, Г.М., Кухарєва-Рожко, В.І., Сидоренко, Л.М. Українська мова (за професійним спрямуванням). Курс лекцій: Навч. посібник. Черкаси: Друк, 2017. 200 с. URL: <https://surl.li/jgvicf>
17. Сукаленко, Т., Ладияк, Н. Кроскультурна компетентність як ключ до успіху майбутнього фахівця у глобалізованому світі. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2025. Вип. No 4. С. 99–106. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4>.
18. Український правопис. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni_programi/ukrayinskij-pravopis-2019.
19. Фаріон, І. Мовна норма: знищення, пошук, відновлення. *Монографія*. Вид. 3. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 333 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Farion_Iryna/Movna_norma_znyschennia_poshuk_vidnovlennia_kultura_movlennia_publichnykh_liudei/
20. Черемська, О.С., Сухенко, В.Г. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 436 с. URL: <https://surl.li/hpkxht>
21. Шеремета, Н. П. Українська мова за професійним спрямуванням: *Навчально-методичний посібник*. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2016. 152 с.
22. Шеремета, Н., Каленюк, С. Виховання національно-патріотично свідомої мовної особистості засобами української мови. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник. Серія історична та філологічна* / [редкол.: Людмила Марчук (голов. ред.), Олег Рарицький (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. Вип. XXI. С 107-117.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ КОРПУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

1. Алексієнко, Л.А., Козленко І.В. Граматичний словник українських дієслів. У двох томах. Т.1. [А–О]. Київ, 1998. 443 с.
2. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. *Посібник*. За заг. ред. Олександри Сербенської. Львів: Світ, 1994. 152с.
3. Білоус, М., Сербенська, О. Екологія українського слова. *Практичний словник-довідник*. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Франка, 2005. 88с.
4. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики: 253 000 [слів]. Уклад. В. Т. Бусел [та ін.]; голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2008. VIII, 887 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови: [250 000 сл. та словосполучень з дод. та доп.]. Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2009. 1736 с.
6. Віняр, Г. М., Шпачук, Л. Р. Словник новотворів української мови кінця ХХ століття. Кривий Ріг, 2002. Вип. 2. 180 с.
7. Волощак, М. Неправильно-правильно. *Довідник з українського слововживання*: За матеріалами засобів масової інформації. 2 вид., доп. Київ: Просвіта, 2003. 160 с.
8. Головащук, С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник Київ: Либідь, 1995. 192 с.
9. Головащук, С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання. За ред. В. М. Русанівського. Київ: Наукова думка, 1989. 832 с.
10. Головащук, С. І. Українське літературне слововживання. Київ: Вища школа, 1995. 319 с.
11. Городенська, К. Граматичний словник української мови: Сполучники. Херсон: Вид-во. ХДУ, 2007. 340 с.
12. Городенська, К. Г., Кочукова, Н.І., Куцак, Г.М. Із найновіших рекомендацій щодо складних уживань в українській мові. Київ – Слов'янськ, 2006. 83 с.
13. Горпинич, В. О. Словник географічних назв України (Топоніми та відтопонімні прикметники): Близько 25 000 слів. Київ: Довіра, 2001. 526с.
14. Горпинич, В. О. Словник відтопонімних прикметників і назв жителів України (ойконіми, ад'ектоніми, катойконіми). Дніпропетровськ: ДНУ, 2000. 370 с.
15. Гринчишин, Д., Капелюшний, А., Сербенська, О., Терлак, З. Словник-довідник з культури української мови. Київ: Знання, 2004. 367 с.
16. Гринчишин, Д. Г., Сербенська, О. Словник паронімів української мови Київ: Освіта, 2008. 320 с.
17. Демська, О. М., Кульчицький, І. М. Словник омонімів української мови. Міжнародний фонд "Відродження". Львів: Фенікс, 1996. 223 с.
18. Довідник з культури мови. С. Я.Єрмоленко [та ін.]; ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Вища школа, 2005. 400 с.
19. Капелюшний, А. О. Стилїстика й редагування. *Практичний словник-довідник журналіста*. Львів: ПАІС, 2002. 576 с.
20. Караванський, С. Практичний словник синонімів української мови. Київ: Укр.-канад. спільне підприєм. «Кобза», 1995. 472с.

21. Кононенко, І., Співак, О. Українсько-польський словник міжмовних омонімів і паронімів. Ред. І. Кононенко; Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України. Київ: Вища школа, 2008. 344 с.
22. Кочерган, М. Словник російсько-українських міжмовних омонімів. Київ: Академія, 1997. 400 с.
23. Культура мови на щодень. Укл. Н. Я. Дзюбишина-Мельник, Н. С. Дужик, С. Я. Єрмоленко та ін. Київ: Довіра, 2002. 170 с.
24. Лозова, Н. Є., Фридак, В. Б. Дзвона чи дзвону? або -а (-я) чи -у (-ю) в родовому відмінку: Словник-довідник. Київ: Наукова думка, 2007. 168с.
25. Лучик, А. А. Російсько-український та українсько-російський словник еквівалентів слова. Київ: Довіра, 2004. 495 с.
26. Мазурик, Д. В. Нове в українській лексиці: Словник-довідник. Львів: Світ, 2002. 130 с.
27. Новий російсько-український словник-довідник. Укл. С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, К. В. Ленець, Л. О. Пустовіт. Київ: Довіра. 1996. 797с.
28. Новий словник іншомовних слів: близько 40 000 слів і словосполучень. Л. І. Шевченко [та ін.]; ред. Л. І. Шевченко. Київ: Арій, 2008. 672 с.
29. Орфоепічний словник української мови: В 2 т. Уклад: М. М. Пещак, В. М. Русанівський, Н. М. Сологуб, В. В. Чумак, Г. М. Ярун. Київ: Довіра, 2001.
30. Погрібний, М. І. Словник наголосів української літературної мови. Вид. 2-е, випр. Київ: Радянська школа, 1964. 639 с.
31. Полюга, Л. М. Повний словник антонімів української мови; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Мовно-інформаційний фонд. Вид. 4-е. Київ: Довіра, 2008. 510с.
32. Пономарів, О. Культура слова: Мовностилістичні поради. *Навчальний посібник*. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 240с.
URL: <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/onomastyka>.
33. Пономарів, О. Фонема Г та Ґ: *Словник і коментар*. Київ: Видавничий центр "Просвіта", 1997. 40 с.
34. Російсько-український словник. За ред. д. філол. наук., проф. В. В. Жайворонка. Київ: Абрис, 2003. 1424 с.
35. Скрипник, Л. Г., Дзятківська, Н. П. Власні імена людей. *Словник-довідник*. За ред. В. М. Русанівського. Київ: Наукова думка, 1996. 333с.
36. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних сполучень. Укл. Л. О. Пустовіт, С. І. Скопенко, Г. М. Сюта, І. В. Цимбалюк. Київ: Довіра, 2000. 1018с.
37. Словник прізвищ: практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівеччини). Гол. ред. Лук'янюк К. М.; Уклад: Бабич Н. Д., Колесник Н. С., Лук'янюк К. М. та ін. Чернівці: Букрек, 2002. 423 с.
38. Словник синонімів української мови: у 2 т. А. А. Бурячок [та ін.]; ред. кол. А. А. Бурячок [та ін.]; НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні. Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2006 . Т. 1: А-Н. [Б. м.]: [б. в.], 2006. 1028 с.; Т. 2: О-Я. [Б. м.]: [б. в.], 2006. 960 с.

39. Словник скорочень в українській мов. Уклад. Н. Д. Гула та ін.; Ред.-упоряд. В. В. Жайворонок, М. М. Феценко; За ред. Л. С. Паламарчука. Київ: Вища шк. Головне вид-во, 1998. 512 с.
40. Словник сполучуваності слів української мови / найуживаніша лексика. І. П. Сахно, М. М. Сахно; Дніпропетровський держ. ун-т. Дніпропетровськ: [б.в.], 1999. 539 с.
41. Словник труднощів української мови. Укл. Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. М. Пазяк та ін; За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Радянська школа, 1989. 336 с.
42. Словник української мови: В 11-ти т. І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 1-11.
43. Сучасний фразеологічний словник української мови. Укл. А. П. Ярещенко, В. І. Бездітко, О. В. Козир, Н. Г.-Х. Немировська: Торсінг Плюс, 2010. 638 с.
44. Українська мова: Енциклопедія. Редкол: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2000. 752 с.
45. Універсальний довідник з ділових паперів та ділової етики. Київ: Довіра, 2003. 623 с.
46. Фразеологічний словник української мови: У 2 кн. Укл. В. М. Білоноженко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. Київ: Наукова думка, 1999. Т. I. 528с.; Т. II. 984 с.

Інформаційні ресурси

1. Антоненко-Давидович, Б. Як ми говоримо. Київ: Либідь, 1991.
URL: <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/chekaty-dozhydaty-zhdaty-spodivatysya>
2. Інформаційно-довідкова система «Культура мови на щодень».
URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/>.
3. Лінгвістичний портал Mova.Info. URL: <http://www.mova.info>.
4. Лінгвоцид (мововбивство). URL: <http://lingvocyd.narod.ru>.
5. Незалежний культурологічний часопис «І». URL: <http://www.ji.lviv.ua/index.htm>
6. Новітня термінологія у українській мові.
URL: http://hosting.gotdotnet.ru/words_ua/.
7. Освітній портал.
URL: <http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=4&ctg=25>.
8. Пономарів, О. Культура слова: Мовностилістичні поради: *Навчальний посібник*. 2-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 240с. URL: <http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/onomastyka>.
9. Томан, І. Мистецтво говорити. [пер. з чес.]. Київ: Політвидав. України, 1986. 223 с. URL: http://dere.com.ua/library/boyovi_balakuny/toman_1.shtml.
10. Українська мова в Інтернеті. URL: <http://www.novamova.com.ua>
11. Українська мова: Енциклопедія.
URL: <http://www.litopys.narod.ru/ukrmova/um113.htm>
12. Український правопис. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>.

13. Уроки державної мови. URL: <http://mova.kreschatic.kiev.ua>.
14. Чак, Є. Д. Чи правильно ми говоримо. URL: <http://chak-chy-pravylny-mu-hovorymo.wikidot.com/m>
15. Я розмовляю українською. URL: <http://www.arkas-proswita.iatp.org.ua>

Електронні словники

1. «Словники України» on-line. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
2. Словник має три закладки: Словозміна, Синонімія, Фразеологія.
3. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970 – 1980) в 11 томах. URL: <http://sum.in.ua/>
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови і ще понад 50 словників.
URL: [Slovnyk.net.http://www.lingvo.ua/uk/Search/ukuk?searchMode=Interpretations&fromSlovnyk=1](http://www.lingvo.ua/uk/Search/ukuk?searchMode=Interpretations&fromSlovnyk=1)
5. Академічний тлумачний словник української мови на Лінгвістичному порталі mova.info. URL: <http://www.mova.info/Page.aspx?l1=62>
6. Словник іншомовних слів.
URL: <http://www.jnsm.com.ua/ures/book/index.shtml>
7. Словники на сайті Розум org.ua.
URL: <http://rozum.org.ua/index.php?a=index&d=18>
8. Словники на сайті Словопедія. URL: <http://slovopedia.org.ua/>